

En els darrers anys, a Barcelona els espais alternatius-dels-alternatius, allò que s'anomena 'off-off' neixen com bolets mentre sales com l'Artenbrut i el Malic tanquen, d'altres amenacen periòdicament de desaparèixer i algunes, com la Muntaner, pengen rètols a la façana en què s'anuncien unes obres de reforma que ja fa molts i molts mesos que duren sense que, de fora estant, hom pugui veure que hi facin cap treball. Què passa, doncs, a la ciutat? Bull frenètica d'activitat creadora o agonitza lentament d'inanició? Les dues coses i cap. Una inquietant paradoxa que no és fàcil d'analitzar, per bé que algú (si pogués ser l'autoritat cultural) s'hauria de posar a fer-ho decididament i valenta, abans que, de tant bullir, se'ns evaporin el que haurien de ser les essències d'aquest brou.

Creació teatral: Barcelona bull!... o no

Les dades d'Adetca (Associació d'Empreses de Teatre de Catalunya) corresponents als teatres de Barcelona i a la temporada 2004-05 assenyalen un descens de més de 12.000 espectadors respecte de la temporada anterior, en què ja havia caigut l'assistència. Malgrat això, Daniel Martínez, president d'Adetca i home d'un pes específic tremendament significatiu dins del món teatral, no es va mostrar gaire preocupat per aquest descens, perquè, segons el seu punt de vista, s'han perdut espectadors però no tants com en l'anterior període. Martínez situa les claus d'aquesta pèrdua en els tancaments de l'Artenbrut (definitiu) i de la Sala Muntaner i el Capitol (per obres), totes, diguem-ho també, sales d'aforament modest. Mentrestant, el Gran Teatre del Liceu –amb el seu 91% d'ocupació i els seus

300.000 espectadors– s'inclou en el mateix sac comptable, de manera que contribueix poderosament a establir qualsevol tendència. Tampoc sembla que preocupi gaire al president d'Adetca el descens dels espectacles en llengua catalana, de les obres d'autors catalans i de les produccions catalanes; i això, malgrat la persistència d'aquest descens, any rere any, en tots els informes. El discurs de l'associació d'empresaris és que "el públic no tria els espectacles que vol veure per criteris de llengua, sinó segons la seva qualitat". El fet, però, és que la presència de produccions de la resta de l'estat creix espectacularment i, des de Barcelona, s'abandona de mica en mica allò que configurava el fet diferencial del teatre, aquell gust per proposar espectacles que havien superat l'adolescèn-

cia mental, reflexos d'una professió amb un nivell molt alt d'exigència. L'associació d'empresaris posa el punt de mira en l'augment de la recaptació i, de manera ben evident a hores d'ara, vol resultats immediats.

Aquesta és la mateixa fórmula que tan eficaçment han aplicat, per exemple, les televisions, amb el panorama tan galdós que tenim com a resultat. Un cop arribats a aquest terreny i amb la reconversió dels objectius, oblidats els projectes culturals a mitjà i llarg termini per fixar-se en la recaptació d'avui, abandonat el terme cultura per abraçar la "cultura popular de consum massiu", Barcelona es veu jugant al terreny de les poderoses indústries de l'oci de Madrid que ja comença a dominar el sector dels muntatges comercials, també a la capital del Principat.

I les alternatives? I la creació d'avantguarda? On són? Doncs sobreviuen amb dificultats. Les Sales Alternatives de Barcelona han vist com en desapareixien dues en poc temps (i alguna més trontollava), i s'han reconvertit en Sales Alternatives de Catalunya, amb la incorporació de La Planeta, de Girona, i el Teatre de Ponent, de Granollers. Malgrat això, no s'escapen de determinades tendències del sector, com ara la pèrdua d'espectadors i la simptomàtica pèrdua de presència del català.

En qualsevol cas, tampoc tot és dolent, el Teatre Nacional de Catalunya acaba de signar un acord amb les Sales Alternatives que estableix que, al llarg de tres temporades, sis autors escriuran dues peces cadascun, una per al TNC i una altra per a un teatre alternatiu. El teatre públic produirà els muntatges que es representaran a les seves sales i coproduirà els que s'oferiran a qualsevol dels teatres alternatius. Una petita esclatxa per on entra aire, per bé que no manquen les veus que

diuen que aquest tipus d'iniciatives només arriben a un grup d'autors privilegiat i que, en l'àmbit de la promoció de talents inèdits, queden ben curtes.

També cal tenir en compte la Mostra de Teatre de Barcelona, que enguany arriba al desè aniversari amb la salut suficient per poder ampliar l'oferta a més sales que fins ara. La Mostra ha manifestat repetidament la seva "vocació de planter" i la majoria de les produccions que s'hi presenten són catalanes, per bé que la llengua emprada només és el català en poc més del 50% dels muntatges, si no ho hem comptat malament. Vosaltres mateixos podeu comprovar-ho a la seva pàgina web (www.mostradeteatredebarcelona.com), que, per cert i anecdòticament, només és accessible en castellà. A la part de baix de la pàgina hi ha un minúscul avís que anuncia que les pàgines en català encara estan en construcció. Si no s'hi afanyen, no hi seran a temps (la darrera vegada que l'hem consultada faltaven ben pocs dies perquè s'acabés la Mostra).

I, aleshores, tots aquests pares de la modernor cantant les excel·lències de l'"ebullició" de Barcelona, amurada de sales de petit format situades en l'alternativitat de l'alternativitat? Les sales existeixen, i tant. Són legió. Són l'expressió del descontentament amb les estructures institucionals i comercials, la reacció al sistema establert. En els seus manifestos fundacionals, totes aposten per esdevenir plataformes de lliure accés per als creadors marginats dels cercles formals i uniformitzadors. Barcelona bull en aquest substrat. Fem-ne, doncs, un petit repàs.

L'oferta es basteix amb locals com ara Cincómonos, amb produccions pròpies i alienes, on es fan exposicions d'art i on hi ha una escola de teatre. Un altre lloc destacat és Almacen —la seu originària del projecte Ciutat de les Paraules, que va omplir les finestres i els balcons del barri de Raval amb pancartes on els veïns escrivien les seves paraules preferides—, on podem trobar periòdicament el que ells anomenen "El ring de la improvisación",

A l'esquerra, Sala Tantarantana. A sobre, Sala Artenbrut ja tancada definitivament.

una mena de combat entre vuit actors que puguen a l'escenari (en forma de ring de boxa) per enfrontar-se un a un, improvisant. És una situació insòlita en què els contendents alhora es necessiten. Paral·lelament, a la sala hi fan cicles de cinema o representacions teatrals. I cal esmenar també una curiositat: properament oferirà *Diari*

d'un boig, de Nikolai Gogol, amb Fermí Reixach. Es tracta del mateix espectacle que es va poder veure fa molts anys al Romea, quan era la seu del Centre Dramàtic de la Generalitat, institució que va coproduir aquest muntatge amb l'Actor's Creative Theatre de Nova York. L'avantguarda d'ahir al Romea és la d'avui, encara,

en un dels indrets més agosarats de Barcelona.

El recorregut per la modernitat escènica podria continuar per l'Antic Teatre, que ocupa un edifici històric del segle XVIII que va ser la seu de l'associació Círculo Barcelonés San José Obrero, una de les que contribuïren a la construcció del Temple del Sagrat Cor del Tibidabo. Des de l'abril del 2003, data en què hi comencen a fer espectacles oberts al públic, la gestió recau en l'Associació Cultural El Molino Atòmic, que actualment hi manté una programació estable. Si no estigués tancada per obres, la propera parada obligatòria seria a Conservas, però caldrà esperar fins al proper gener per poder gaudir de tots els serveis que anuncia aquesta sala nascuda de l'empenta de Simona Levi. D'aquí van sortir un parell d'espectacles altament provocadors que han fet fortuna en sengles gires europees. La directora també ha fet fortuna en el panorama cultural de la ciutat i actualment és la màxima responsable d'InMotion, una mostra d'avantguarda que s'inscriu en el marc del Festival de Barcelona Grec.

Parada, ara, en un lloc molt interessant, l'Areatangent, que fa un cicle anomenat Àrea TXT dedicat a les lectures dramatitzades de joves creadors o que impulsa la iniciativa Càpsules a

1 euro, espectacles que, en realitat, són un gènere teatral. Duren un màxim de quinze minuts, i són concentrats múltiples de vivències, jocs, pors. No hi ha assaigs previs; només un acord entre els participants. Enguany, aquestes càpsules es podran veure també al Festival Temporada Alta, de Girona.

És molt interessant també l'activitat que porta a terme el Forn del Teatre Pa'tothom, constituït per un grup de professionals que s'han proposat d'utilitzar el teatre com a eina per millorar la qualitat de vida de les persones. Aquí, el factor interessant del teatre és que tingui un sentit social viu i que estigui a l'abast de tothom. La feina ha donat com a resultat una metodologia pròpia. Destaquen els projectes adreçats a col·lectius amb greus problemes de socialització. Actualment treballen en Centres Penitenciaris.

I podríem continuar per les Naus Iva-now, per l'espai MER, pel Taller 22, noms tots ells que formen part important del mapa de l'*off-off* barceloní, un brou que bull, sens dubte.

El petit detall, però, és que, comptat i debatut, la majoria de propostes que trobem a la majoria d'aquests indrets és en castellà..., i dient només "majoria" ens quedem ben curts. Reacció a què, doncs? Alternativa de què? Reacció només a una part del fenomen uniformador que assalta els escenaris comercials: la banalitat i la inaccessibilitat; però, pel que fa a la presència de la llengua catalana, encara és molt més minsa aquí que als grans circuits. Amb alguna excepció, és clar, perquè no totes les sales fan la mateixa "política lingüística", per sort...

Com ja va passar amb el folklore, com està passant amb la cançó, ara el teatre en català comença a donar símptomes de poc modern per a determinats sectors socials. La mísera teoria d'emprar la llengua més àmplia de comunicació (el castellà) s'obre pas. Si segueix aquest camí aviat podrem començar a sentir com es qualifica de barretinaire o qualsevol altre dels termes que formen l'amplíssim lèxic de l'autoodi català i com passarà a un discret pla marginal i santes pasqües. Això sí, serem d'un modern que tomba d'esquena.

Lluís Montserrat

Dos quan s'aneguen

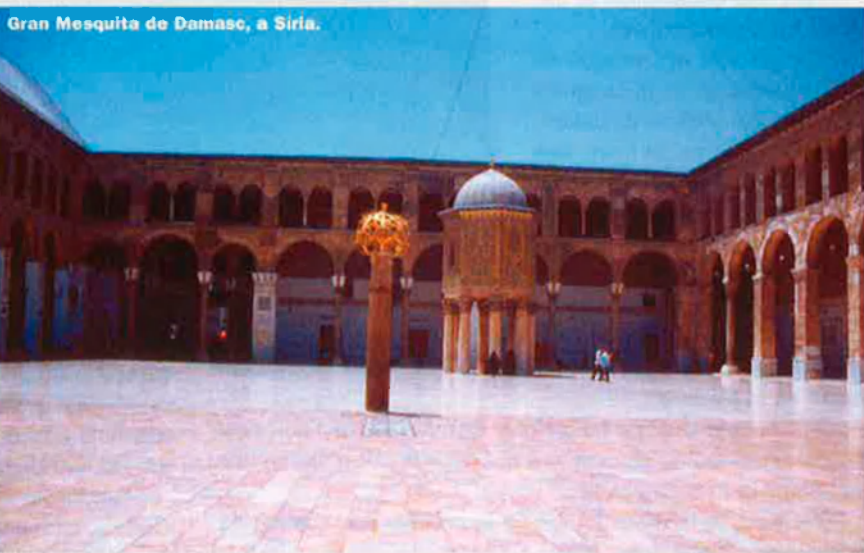

Sebastià Alzamora

Síria a l'ull de la tempesta

Escric això el dia que, a Jordània, més de cinquanta persones han mort assassinades en una cadena d'atemptats a diversos hotels del país. No fa gaire vaig passar uns dies a la veïna Síria, un país que, a diferència de Jordània, no té cap aliança amb els EUA ni relacions gaire diplomàtiques amb Israel: ben al contrari, l'estrafolària república implantada pel sàtrapa Hafiz al-Assad (una dictadura maquillada, però molt poc maquillada) va constituir sempre un assot per a Jerusalem, mentre es mantenia a mata-degolla amb els successius inquilins de la Casa Blanca. Una política que l'hereu dinàstic Baixar, contra el que s'esperava, no ha fet variar de manera substancial, com tampoc no ha posat en marxa cap mecanisme polític digne de menció que faci avançar el país cap a la democratització. Això manté Síria fora dels objectius d'Al-Qaida (cas, segons tots els indicis, de la massacre jordana) però l'ha convertit en una peça cobejada i vigilada ben de prop i de dècades ençà per Washington.

En aquest sentit, la implicació, demostrada per un informe de les Nacions Unides, del Govern de Baixar al-Assad en l'assassinat de l'exprimer ministre libanès Rafic Hariri, i la consegüent resolució de la mateixa ONU exigint la col·laboració siriana en l'aclariment d'aquest assumpte tan fosc, situen més que mai Síria al punt de mira nord-americà com a possible objectiu militar d'interès estratègic prioritari. I més en un moment especialment complicat per a Bush, que podria optar per un nou gest de força al Pròxim Orient a fi de recuperar punts de confiança i popularitat a casa seva. I els fets que s'esdevenen als països fronterers amb Síria, com les declaracions de l'ultraconservador president iranià Mahmud Ahmadinejad desitjant que Israel sigui esborrada del mapa, la mateixa matança jordana o –per descomptat– el sempitern conflicte entre Israel i Palestina no fan més que enverinar encara més la situació.

Però Síria és el país on les esplèndides Damasc i Alep competeixen per ser la més antiga ciutat ininterrompudament poblada, amb més de sis mil anys de riquíssima història cadascuna. Síria és bressol de la humanitat, de mites i civilitzacions a balquena, l'ull etern que ha contemplat immarcessible com els imperis naixien o s'ensorraven, el lloc fora del temps que féu exclamar al viatger decimonònic André Baro allò de: "Tot home culte al món ha de dir: jo tinc dues pàtries; la pàtria on visc, i Síria." Síria és el gran somni del que hem estat i del que podríem ser, i fa por pensar que ara també som capaços d'extingir-lo, d'abolir per sempre més el nostre millor somni.